

Bölüm

11

YAŞLILARDA PSİKOFARMAKOLOJİK VE SOMATİK TEDAVİLER

İsmet Esra ÇİÇEK¹

Yaşlanma adaptif ve homeostatik mekanizmalarda bozulma sonucu, endojen ve eksojen streslere hassasiyet ile sonuçlanan, hastalanma, sakatlanma oranlarının yüksek olduğu bir yaş dönemidir. Yaşlanma sürecinden başlıca oksidatif stresle ilişkili mitokondriyal hasar ve DNA hasarı, telomer kısalması, genetik yatkınlıklar ve apopitozisin indüklenmesi gibi mekanizmalar sorumlu tutulmaktadır.

Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere yaşlı nüfus oranı her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde 65 yaş üstü nüfus oranı 2000 yılında %5 iken, 2012'de %12.5'e ulaşmıştır ve 2023'te %10.2'ye, 2050'de %20.8'e yükseleceği beklenmektedir. Avrupa'dan güncel bir prevalans çalışmasında 55 yaş üstü bireylerde herhangi bir ruhsal hastalık oranı %19.1 iken bu oranın yaşla birlikte artış gösterdiği ve 80-84 yaş arası bireylerde %28.9 olarak saptandığı bildirilmiştir.

İlerleyen yaş ile ortaya çıkan fiziksel ve ruhsal kronik hastalıklar, çok sayıda ilaç kullanımını da beraberinde getirmektedir. 57-85 yaş arası 3005 bireyin tedavilerinin değerlendirildiği bir çalışmada %81'inin en az bir reçeteli, %42'sinin en az bir reçetesiz ilaç ve %52'sinin gıda takviyesi kullandığı ve %4'ünün majör ilaç etkileşimleri açısından riskli kategoride olduğu bildirilmiştir.

PSİKOFARMAKOLOJİK TEDAVİLER

Yaşlı hastada farmakoterapi ilkelerini belirlemek için öncelikle yaşla birlikte oluşan fizyolojik değişikliklerin bilinmesinde fayda vardır.

¹ Uzm.Dr.,Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, e-mail: izezytinci@gmail.com.tr

tır. Senkop, hipomanik kayma, yüzde seğirme, bulantı, baş dönmesi, uykusuzluk, vertigo bildirilen yan etkilerdir. EKT'den farklı olarak TMS ile kognitif durumda bozulma beklenmez.

TMS uygulamasının tek kontrendikasyonu vücutta uyaran veren bobinle yakın temas edebilecek metalik aparat bulunmasıdır. Bunlar kohlear implantları, kalp pillerini, medikasyon pompalarını içerir. Nöbet indüksiyonu kontrendikasyon değildir ancak gerekli önlemlerin alınması ve bilgilendirmenin yapılmasını gerektirir.

KAYNAKLAR

1. Bahat G, Bay I, Tufan A, ve ark. Prevalence of potentially inappropriate prescribing among older adults: A comparison of the Beers 2012 and Screening Tool of Older Person's Prescriptions criteria version 2. *Geriatrics & gerontology international*. 2017;17(9):1245-1251.
2. Barry PJ, Gallagher P, Ryan C, O'mahony D. START (screening tool to alert doctors to the right treatment) an evidence-based screening tool to detect prescribing omissions in elderly patients. *Age and ageing*. 2007;36(6):632-638.
3. Beers MH, Ouslander JG, Rollinger I, ve ark. Explicit criteria for determining inappropriate medication use in nursing home residents. *Archives of internal medicine*. 1991;151(9):1825-1832.
4. Bowie MW, Slattum PW. Pharmacodynamics in older adults: a review. *The American journal of geriatric pharmacotherapy*. 2007;5(3):263-303.
5. Budnitz DS, Shehab N, Kegler SR, ve ark. Medication use leading to emergency department visits for adverse drug events in older adults. *Annals of internal medicine*. 2007;147(11): 755-765.
6. Corsonello A, Pedone C, Incalzi, RA. Age-related pharmacokinetic and pharmacodynamic changes and related risk of adverse drug reactions. *Current medicinal chemistry*. 2010;17(6):571-584.
7. Dybedal G, Bjølseth TM, Benth JŠ, ve ark. Cognitive effects of bifrontal versus right unilateral electroconvulsive therapy in the treatment of major depression in elderly patients: a randomized, controlled trial. *J ECT*. 2016;32:151-158.
8. Evans JG. Ageing and medicine. *Journal of internal medicine (Supplement)*. 2001;249:7-15.
9. Every-Palmer S, Nowitz M, Stanley J, ve ark. Clozapine-treated patients have marked gastrointestinal hypomotility, the probable basis of life-threatening gastrointestinal complications: a cross sectional study. *EBioMedicine*. 2016;5:125-134.
10. Fregni F, Marcolin MA, Myczkowski M, ve ark. Predictors of antidepressant response in clinical trials of transcranial magnetic stimulation. *Int J Neuropsychopharmacol*. 2006;9(6):641-654.

11. Fick DM, Cooper JW, Wade WE, ve ark. Updating the Beers criteria for potentially inappropriate medication use in older adults: results of a US consensus panel of experts. *Archives of internal medicine*. 2003;163(22):2716-2724.
12. Gallagher, P, Ryan C, Byrne S, Kennedy J, O'Mahony D. STOPP (Screening Tool of Older Person's Prescriptions) and START (Screening Tool to Alert doctors to Right Treatment). Consensus validation. *International journal of clinical pharmacology and therapeutics*. 2008;46(2):72-83.
13. Gálvez V, Ho K, Alonzo A, ve ark. Neuromodulation therapies for geriatric depression. *Curr Psychiatry Rep*. 2015;17(7):59.
14. Gill SS, Bronskill SE, Normand SLT, ve ark. Antipsychotic drug use and mortality in older adults with dementia. *Annals of internal medicine*. 2007;146(11):775-786.
15. Green JL, Hawley JN, Rask KJ. Is the number of prescribing physicians an independent risk factor for adverse drug events in an elderly outpatient population? *The American journal of geriatric pharmacotherapy*. 2007;5(1):31-39.
16. Husain MM, Rush AJ, Fink M, ve ark. Speed of response and remission in major depressive disorder with acute electroconvulsive therapy (ECT): a consortium for research in ECT (CORE) report. *J Clin Psychiatry*. 2004;65(4):485-491.
17. Karasu C. Theories of Biological Aging: Role of Oxidative Stress. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*. 2008;28(6):1-11.
18. Kasar KS, Karadakovan A. Yaşlı bireylerde antihipertansif ilaç kullanım hatalarının incelenmesi. *Journal of Cardiovascular Nursing*. 2017;8(15):20-27.
19. Kulaksızoğlu IB. Geriatrik hastalarda iki uçlu ve tek uçlu depresyon tedavi yönetimi. *Journal of Mood Disorders*. 2013;3(5):
20. Leikola S, Dimitrow M, Lyles A, ve ark. Potentially inappropriate medication use among Finnish non-institutionalized people aged ≥ 65 years. *Drugs & aging*. 2011;28(3):227-236.
21. Mangoni AA, Jackson SH. Age-related changes in pharmacokinetics and pharmacodynamics: basic principles and practical applications. *British journal of clinical pharmacology*. 2004;57(1):6-14.
22. Masand PS, Gupta S. Long-acting injectable antipsychotics in the elderly. *Drugs & aging*. 2003;20(15):1099-1110.
23. McCombe G, Fogarty F, Swan D, ve ark. Identified mental disorders in older adults in primary care: A cross-sectional database study. *European Journal of General Practice*, 2018;24(1):84-91.
24. O'Connor MK, Knapp R, Husain M, ve ark. The influence of age on the response of major depression to electroconvulsive therapy: a C.O.R.E. Report. *Am J Geriatr Psychiatry*. 2001;9(4):382-390.
25. Qato DM, Alexander GC, Conti R. Use of prescription and over-the-counter medications and dietary supplements among older adults in the United States. *Jama*. 2008;300(24), 2867-2878.
26. Rossi S, Hallett M, Rossini PM, ve ark. Safety, ethical considerations, and application guidelines for the use of transcranial magnetic stimulation in clinical practice and research. *Clin Neurophysiol*. 2009;120(12):2008-2039.

27. Ruggiero C, Dell'Aquila G, Gasperini B, ve ark. Potentially inappropriate drug prescriptions and risk of hospitalization among older, Italian, nursing home residents. *Drugs & aging*. 2010;27(9):747-758.
28. Turnheim, K. When drug therapy gets old: pharmacokinetics and pharmacodynamics in the elderly. *Experimental gerontology*, 2003;38(8):843-853.
29. Sackeim HA, Prudic J, Nobler MS. Effects of pulse width and electrode placement on the efficacy and cognitive effects of electroconvulsive therapy. *Brain Stimul*. 2008;1(2):71-83.
30. Sagreya H, Chen YR, Kumarasamy NA, ve ark. Differences in antipsychotic-related adverse events in adult, pediatric, and geriatric populations. *Cureus*. 2017;9(2):e1059.
31. Schneider LS, Dagerman K, Insel PS. Efficacy and adverse effects of atypical antipsychotics for dementia: meta-analysis of randomized, placebo-controlled trials. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*. 2006;14(3):191-210.
32. Sultana J, Spina E, Trifirò G. Antidepressant use in the elderly: the role of pharmacodynamics and pharmacokinetics in drug safety. *Expert opinion on drug metabolism & toxicology*. 2015;11(6), 883-892.
33. Tess AV, Smetana GW. Medical evaluation of patients undergoing electroconvulsive therapy. *N Engl J Med*. 2009;360:1437-1444.
34. TÜİK, H. B. (2013). Şubat 2013.
35. Xie CL, Chen J, Wang XD, ve ark. Repetitive transcranial magnetic stimulation (rTMS) for the treatment of depression in Parkinson disease: a meta-analysis of randomized controlled clinical trials. *Neurol Sci*. 2015;36(10):1751-1761.